

2026-07-23
U2026/01377**Utbildningsdepartementet**Statens skolverk
Box 4002
171 04 Solna

Uppdrag till Statens skolverk om digitala prov

Regeringens beslut

Regeringen ger Statens skolverk i uppdrag att utveckla och tillhandahålla digitala nationella slutprov i grundskolan, specialskolan samt på gymnasial nivå. Myndigheten ska förvalta ett ramverk med kvalitetskriterier som innefattar bl.a. beskrivningar av utgångspunkter, riktlinjer samt specifikationer för utveckling, användning och genomförande av prov. Med digitala prov avses i detta uppdrag prov som är skapade för digital miljö. Med digitaliserade prov avses prov som kan skrivas ut och genomföras i pappersform.

Skolverket ska utreda i vilka ämnen nationella slutprov ska ges första gången vårterminen 2029 och 2030 och planera för att nationella slutprov ska införas vid dessa tillfällen. Skolverket ska i uppdraget utgå från förslagen om nationella slutprov i betänkandet Ett likvärdigt betygssystem (SOU 2025:18).

Skolverket ska även förbereda för och införa central rättning av nationella slutprov som kan genomföras från och med tidpunkten för införandet av de nationella slutproven enligt propositionen Ett likvärdigt betygssystem (prop. 2025/26:197). Under ett inledningsskede kan de nationella slutproven vid behov vara digitaliserade, i stället för digitala, och den centrala rättningen kan då behöva hanteras genom bl.a. skanning av prov.

Skolverket ska sträva efter att en så stor andel som möjligt av de nationella slutproven ska automaträttas. Myndigheten ska vidare sträva efter att säkerställa provens tillgänglighet och användbarhet för alla elever, inklusive elever med funktionsnedsättning.

Skolverket ska fortsatt tillhandahålla befintliga digitala eller digitaliserade nationella bedömningsstöd så länge de bedöms vara relevanta som stöd för betygssättning.

Skolverket ska löpande värdera och avgöra i vilken omfattning myndigheten ska upphandla tekniska lösningar eller själv utveckla och förvalta system för att genomföra nationella slutprov och central rättning av dessa. Myndigheten ska vid dessa överväganden beakta bl.a. kostnadseffektivitet, långsiktighet, driftsäkerhet och myndighetens egen tekniska kompetens. Skolverket ska i arbetet med uppdraget inhämta och beakta kunskap och erfarenheter från andra myndigheter som har erfarenheter av utveckling och förvaltning av stora it-system, bl.a. Skatteverket, Trafikverket och Försäkringskassan. Skolverket ska även dra nytta av sakkunskap som andra relevanta aktörer kan erbjuda, bl.a. representanter för huvudmän och berörda branscher.

Vid planering och genomförande av uppdraget ska Skolverket säkerställa en nära samverkan med huvudmännen och systemleverantörerna så att skolor och huvudmän bereds möjlighet att medverka till att identifiera och hantera risker med den tekniska utformningen samt att förbereda sig för den förändring som kommer att ske såväl av prov- och betygssystemet som av den tekniska infrastrukturen. Myndigheten ska tydligt och i så god tid som möjligt kommunicera tekniska krav och andra förutsättningar för ett säkert och robust genomförande av de nationella slutproven.

Skolverket ska säkerställa att myndigheten har en adekvat styrning och avdelade resurser för arbetet med uppdraget. Det gäller bl.a. behovet av tydlig ansvarsfördelning, riskhantering och systematisk samordning mellan olika delar av verksamheten.

Uppdraget ersätter tidigare givna uppdrag till Skolverket om att utveckla och tillhandahålla digitaliserade nationella prov och bedömningsstöd i grundskolan och på gymnasial nivå, att sträva efter att en så stor andel av proven som möjligt ska automaträttas samt att förbereda införandet av central rättning av digitala nationella prov (U2017/03739, U2019/03788, U2021/03346, U2023/00237, U2024/00057, U2025/00151, U2026/00283).

Skolverket ska årligen senast den 15 februari till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) redovisa hur arbetet med uppdraget fortlöper och vilka vägval som gjorts eller som myndigheten står inför. Myndigheten ska senast den 1 december 2026 delredovisa den del av uppdraget som rör

central rättning genom att så detaljerat som möjligt beskriva hur myndigheten kommer att genomföra arbetet med att införa den centrala rättningen från och med tidpunkten för införandet av de nationella slutproven.

Skälen för regeringens beslut

Regeringen har beslutat om sammanlagt sju uppdrag eller ändringar av uppdrag till Skolverket sedan 2017 rörande digitala nationella prov. Den 19 februari 2026 beslutade regeringen att Skolverket skulle senarelägga införandet av digitala prov och tills vidare genomföra nationella prov i pappersform. Skolverket skulle även föreslå en genomförandeplan, inklusive en tidsplan, för att införa digitaliserade och centralt rättade nationella slutprov vid den tidpunkt som krävs för att möjliggöra det planerade införandet av ett nytt betygssystem. Skolverket redovisade uppdraget den 8 maj 2026 (U2026/00976).

Arbetet med att införa digitala nationella prov har omgärdats av stora utmaningar. Regeringen bedömer att det inte längre är aktuellt att digitalisera de nuvarande nationella proven i grundskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå. De nationella proven bör därför genomföras i pappersform. Uppsatser i nationella prov i engelska och svenska eller svenska som andraspråk, som enligt skolförordningen (2011:185) ska skrivas på dator eller annan digital enhet i årskurs 9, ska skrivas på samma sätt som tidigare.

Propositionen Ett likvärdigt betygssystem (prop. 2025/26:197) innehåller förslag till ändringar i skollagen (2010:800) som innebär att ett nytt mer likvärdigt betygssystem och en ny modell för att beräkna meritvärde införs. Syftet är att mer rättvisande spegla elevers ämneskunskaper och motverka betygsinflation. Nationella slutprov som rättas centralt är en viktig komponent i det nya betygssystemet. Enligt propositionen ska de första eleverna som omfattas av det nya systemet för meritvärdering avsluta grundskolan, specialskolan och gymnasieskolan 2031. För att möjliggöra beräkning av meritvärden sommaren 2031 i enlighet med förslaget i propositionen behöver de första nationella slutproven genomföras redan 2029. Första året handlar det om prov i vissa ämnen i gymnasieskolan.

Syftet med de nationella slutproven, som ska införas i samband med förslagen i propositionen Ett likvärdigt betygssystem, skiljer sig från syftet med de nuvarande nationella proven. Medan dagens nationella prov syftar

till att ge information som stödjer en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning av elevers kunskaper, bör de kommande nationella slutprovens syfte, enligt propositionen, vara att ge oberoende information om elevers kunskapsnivå så att resultaten kan användas för att kalibrera betygsvärden och utgöra en komponent i enskilda elevers meritvärden. Det betyder att slutproven i högre grad kan innehålla fasta svarsalternativ eller kortare fritextsvar.

För genomförandet av det nya betygssystemet är det nödvändigt att nationella slutprov införs fr.o.m. 2029 i gymnasieskolan och 2031 i grundskolan. Skolverket bedömer att det inte är möjligt att ha digitala nationella slutprov som är tillräckligt utprövade av skolväsendet 2029 respektive 2031 och bedömer att de nationella slutproven som genomförs 2029 och 2030 behöver vara digitaliserade. Regeringen bedömer att det är angeläget att genomförandet utförs i nära samverkan med skolväsendet för att borgen för ett ordnat och välfungerande införande. Om det kräver ett stegvis införande, och att proven vid behov inledningsvis är digitaliserade hindrar inte det att det nya betygssystemet införs från och med 2028 med slutprov 2029.

Central rättning är en viktig komponent i det nya betygssystem som införs successivt från 2028. Centralt rättade nationella slutprov som kan fungera som ett externt, objektivt mått på kunskaper är grundläggande för den nya modellen för beräkning av meritvärden och för betygssystemets legitimitet. Skolverket ska därför säkerställa att central rättning införs redan när de första nationella slutproven ska genomföras, även om dessa inte kan genomföras och rättas digitalt. Myndighetens samlade erfarenheter av arbetet med digitala nationella prov bör tillsammans med de externa utvärderingar som gjorts ge goda möjligheter för ett säkert, robust och stegvis införande.

Digitala nationella slutprov syftar till att minska lärares och övrig skolpersonals arbetsbelastning. Den centrala rättningen underlättas också av att proven är digitala. Dessutom kan digitala nationella slutprov innebära minskade risker för vissa typer av fusk och felaktigheter i samband med genomförandet av proven.

Vid utvecklingen av det digitala provsystemet bör Skolverket sträva efter att säkerställa provens tillgänglighet och användbarhet för alla elever, inklusive elever med funktionsnedsättning.

Det är viktigt att Skolverket följer utvecklingen med artificiell intelligens (AI) och vilka risker och möjligheter som finns med AI i detta sammanhang. Det kan t.ex. handla om frågor som rör integritet och skydd av personuppgifter men också om stöd och avlastning för centrala bedömare. Tekniken inom AI-bedömning har gått mycket fort framåt de senaste åren. Om utvecklingen fortsätter i samma takt finns stor potential att effektivisera bedömningsprocessen i framtiden. Samtidigt måste det också beaktas att vissa AI-system inom utbildning kan klassas som ett högriskområde i EU:s AI-förordning (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1689 om harmoniserade regler för artificiell intelligens), vilket innebär strikta krav på dokumentation, datakvalitet och ansvarsskyldighet.

Skolverket behöver ta ställning till om en provplattform ska upphandlas eller om myndigheten med hjälp av expertis helt eller delvis ska utveckla en sådan. Vidare skulle en sammanhängande digital infrastruktur inom skolväsendet i framtiden väsentligt kunna underlätta införandet av digitala nationella slutprov, central rättning och meritvärdeskalibrering. En sådan infrastruktur skulle bestå av en sammanhängande struktur av system, standarder och datakällor, där information kan delas och återanvändas mellan aktörer på ett rättssäkert, enhetligt, automatiserat och kostnadseffektivt sätt, i enlighet med gällande rätt. Det förutsätter interoperabilitet i datadelningen inom skolväsendet. Skolverket bör bl.a. ha en dialog med Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) om möjligheterna med att använda sig av den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen (Ena) för att bidra till en effektiv, robust och långsiktig lösning.

Det framgår bl.a. av externa utvärderingar av Skolverkets arbete med digitala nationella prov att myndigheten haft brister i styrning, riskhantering och kommunikation. Myndigheten behöver därför säkerställa att de har en relevant organisation för detta. Det är avgörande att Skolverket har kompetens eller inhämtar kompetens inom bedömning av entreprenörers förmåga, hantering och uppföljning av entreprenader. Myndigheten behöver också identifiera de olika områden av expertis som behövs för att få till ett robust nytt system. Regeringen bedömer att Skolverket bör inhämta kunskap och erfarenheter från andra myndigheter för ett säkert och tillförlitligt genomförande av detta uppdrag. Det handlar bl.a. om andra myndigheter som har erfarenheter av utveckling och förvaltning av stora it-system, t.ex. Skatteverket, Trafikverket och Försäkringskassan. Myndigheten bör även dra nytta

av sakkunskap som andra relevanta aktörer kan erbjuda, bl.a. representanter för huvudmän, fackliga organisationer och berörda branscher.

Skolverket anger i sin redovisning av ändring av uppdraget att digitalisera de nationella proven att myndigheten måste utveckla sin förmåga att stödja och samverka med skolväsendet i genomförandet (U2026/00976). Myndigheten behöver bl.a. förbättra kommunikationen och främja samverkan med externa aktörer. Övergången till digitala nationella slutprov och införandet av central rättning innebär en stor omställning för samtliga berörda aktörer med flera utmaningar, bl.a. vad gäller huvudmäns och skolors tekniska förutsättningar att genomföra proven digitalt. Skolverket behöver i det fortsatta arbetet särskilt identifiera och hantera dessa risker. Det handlar också om att tillhandahålla tydliga instruktioner, utbildningsinsatser, kommunikation och löpande stöd till huvudmän och skolor, så att införandet kan ske på ett förutsägbart och rättssäkert sätt. Det måste finnas en tydlig plan för att införa prov- och betygssystemet som ger en framförhållning som huvudmän och skolor kan planera utifrån. Omfattande testning behöver göras för införandet av de nya digitala slutproven, både av tekniska lösningar och av genomförandet i skolväsendet. Syftet med testerna ska vara att verifiera funktionalitet, kapacitet och användbarhet under realistiska förhållanden.

Regeringen kommer fortsatt att följa frågan noggrant och löpande vidta de åtgärder som kan komma att behövas för ett säkert, robust och stegvis införande. En åtgärd kan vara att regeringen hämtar in externa synpunkter på Skolverkets löpande delredovisningar.

På regeringens vägnar

Lotta Edholm

Nils Kabner

Kopia till

Finansdepartementet/OFA DOF

Utbildningsdepartementet/S

Försäkringskassan

Myndigheten för digital förvaltning (DIGG)

Skatteverket

Trafikverket